

CONSUMERPRO

BOOSTING PROFESSIONALS
IN CONSUMER PROTECTION

Acțiuni colective în despăgubire

Document de bază teoretic

2022- 2023

Introducere în documentul de bază Teoretic	3
1. Introducere: definiții și un scurt istoric al acțiunilor colective în despăgubire	5
1.1. Definiție	5
1.2. Un scurt istoric al acțiunilor colective în despăgubire	6
1.3. Cum interacționează Directiva privind acțiunile reprezentative a UE cu mecanismele naționale existente de recurs colectiv?	8
1.4. Locul acțiunilor colective în despăgubire în cadrul setului de instrumente al UE de asigurare a respectării legislației în materie de protecție a consumatorilor	9
SETUL DE INSTRUMENTE AL UE PENTRU ASIGURAREA RESPECTĂRII LEGISLAȚIEI	9
Aplicare publică	9
2. De ce contează acțiunile colective în despăgubire	10
2.1. PENTRU Consumatori	10
2.2. PENTRU Judecători și magistrați	10
2.3. PENTRU COMERCIANȚI	11
3. Acțiuni colective în despăgubire: în ce sectoare, pentru ce tip de daune și pentru ce măsuri reparatorii	12
3.1. Domeniu de aplicare	12
3.2. Daune și măsuri reparatorii disponibile	13
3.3. Unde se pot introduce acțiuni în despăgubire colectivă?	14
4. Calitatea procesuală activă: cine poate iniția acțiuni colective în despăgubire?	16
4.1. Un model european bazat pe entități reprezentative	16
4.2. Ce este un "entitate calificată" și cine este eligibil să aplice pentru acest statut?	16
4.3. Entități calificate în scopul de a introduce acțiuni în reprezentare interne și transfrontaliere	17
4.4. Desemnarea ca entitate calificată	18
4.5. Care sunt consecințele desemnării ca entitate calificată?	20
4.6. Informațiile despre entitățile calificate desemnate sunt publice?	21
4.7. Sunt monitorizate entitățile calificate? Își pot pierde statutul?	21
5. Grupurile de consumatori vizate de acțiunile colective în despăgubire: când și cum se formează acestea?	22
5.1 Grupuri de consumatori pentru care sunt introduse acțiunile	22

5.2. Opt-in și opt-out	22
5. 2 De ce contează acest lucru?	23
5.3. Cine decide între opțiunea de opt-in și opt-out?	23
5.4. Când trebuie consumatorul să opteze sau să renunțe?	25
6. Informarea consumatorilor individuali în timpul acțiunilor colective în despăgubire	26
6.1. Cine ar trebui să informeze consumatorii și când ar trebui să fie informați consumatorii?	26
6.2. Cum ar trebui să fie informați consumatorii cu privire la acțiunile colective în despăgubire?	27
7. Admisibilitatea acțiunilor colective în despăgubire	28
7.1. De ce există cerințe de admisibilitate pentru acțiunile colective în despăgubire?	28
7.2. Care pot fi cerințele pentru ca acțiunile în despăgubire colectivă să poată continua?	28
7.3. Cine este însărcinat cu examinarea condițiilor de admisibilitate?	29
8. Finanțarea și finanțarea acțiunilor în reprezentare	30
9. SOLUȚII PE CALE AMIABILĂ ȘI ÎNȚELEGERI COLECTIVE	31
9.1. Consultări prelabile pentru a ajunge la soluții amiabile	31
9.2. Înțelegerile colective și controlul acestora	32
10. Executarea hotărârilor definitive și a sumelor restante	33
11. Introducerea de acțiuni colective în despăgubire transfrontaliere	34
11.1. Entități calificate care introduc acțiuni comune în reprezentare	34
11.2. Norme internaționale private aplicabile acțiunilor colective în despăgubire	34
12. Resurse și referințe suplimentare	35

Acest material a fost realizat în contextul proiectului [Consumer PRO](#), care este o inițiativă a Comisiei Europene în cadrul Programului european pentru protecția consumatorilor. Sprijinul Comisiei Europene nu constituie o aprobare a conținutului care reflectă doar punctele de vedere ale autorilor. Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute de acestea.

din politica de protecție a consumatorilor prin educație non-formală. Proiectul acoperă statele membre ale UE, Islanda și Norvegia.

Pentru mai multe informații, vă să ne scrieți la Info@consumer-pro.eu.

1. INTRODUCERE: DEFINIȚII ȘI UN SCURT ISTORIC AL ACȚIUNILOR COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE

1.1. Definiție

- **La ce se referă termenul "acțiuni colective"?**

Acțiuni colective este un termen generic care se referă la toate tipurile de mecanisme procedurale care permit grupurilor de persoane să acționeze în mod colectiv pentru a solicita încetarea unei practici ilegale și/sau pentru a solicita măsuri reparatorii, inclusiv despăgubiri, pentru prejudiciul suferit în mod colectiv. Începând cu anii 2010, factorii de decizie politică din UE au preferat termenul de "acțiuni colective în despăgubire" în locul noțiunii din SUA de "class actions". Obiectivul a fost de a distinge în mod clar abordarea europeană de modelul american, deoarece acesta din urmă este adesea afectat negativ și suferă de o reputație proastă.

Class action SUA: Chiar este un "monstru Frankenstein"?

Class action americană a fost uneori descrisă ca un "monstru Frankenstein", care ar duce la abuz, cum ar fi șantajul și litigiile frivole, și ar pune piețele și economiile în pericol. În realitate însă, excesele class action în SUA au fost limitate. După cum a subliniat un specialist american, "o mare parte din controverse au fost extrem de emoționale și cazurile individuale au fost metamorfozate de-a lungul anilor în anecdote cosmice".*

În 2008, Comisia Europeană a subliniat că esența problemei nu constă în class actions ca atare ci mai degrabă într-un "cocktail toxic" care amestecă class actions, daune, taxe de urgență și alte proceduri specifice dreptului american.

- ***"Acțiuni în reprezentare", "acțiuni de grup", "acțiuni colective" și alte terminologii***

Directiva (UE) 2020/1828 ("Directiva privind acțiunile în reprezentare" sau "RAD") utilizează termenul "**acțiune în reprezentare**" pentru tipul de acțiuni colective în despăgubire pe care directiva le impune pentru a fi disponibile în toate statele membre ale UE. În temeiul directivei, acțiunea în reprezentare este unul dintre mecanismele procedurale de realizare a acțiunilor colective în despăgubire. Aceasta se referă la o situație în care una sau mai multe "entități calificate", introduc o acțiune în fața unei instanțe judecătorești sau a unei autorități

*A.H. MILLER, "Of Frankenstein Monsters and Shining Knights: Myths, Reality and the Class Action Problem", (92) *Harvard Law Review*, 1979, n°3, pp.664-694

administrative în numele consumatorilor, pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor, pentru a solicita o măsură în încetare, o măsură reparatorie sau ambele.

La nivel național, este demn de remarcat faptul că mecanismele de recurs colectiv pot avea denumiri diferite, inclusiv, de exemplu, "*acțiune de grup*" (în Franța), "*acțiune colectivă*" (în Belgia) sau "*acțiune populară*" (în Portugalia).

1.2. Un scurt istoric al acțiunilor colective în despăgubire

- ***Răspândirea la nivel mondial a acțiunilor colective în despăgubire***

Contrar unei convingeri comune, mecanismele de recurs colectiv nu sunt nici recente, nici nu provin din Statele Unite. Formele timpurii ale mecanismelor de recurs colectiv pot fi urmărite încă din Anglia medievală când au permis grupurilor de țărani sau de persoane care aparțineau unei comunități să acționeze în mod colectiv pentru a-și valorifica drepturile. Formele moderne de recurs colectiv s-au dezvoltat în Statele Unite în anii 1960 și ulterior în mai multe jurisdicții de Common Law (de exemplu, în Australia și Canada în anii 1990). Mai multe valuri de acțiuni colective în despăgubire au ajuns în cele din urmă pe țărmurile Europei la începutul anilor 2000, 2010 și 2020.

Motivele care explică răspândirea acțiunilor colective în despăgubire sunt multiple, complexe și adesea modelate de considerații interne. În unele țări, adoptarea unor mecanisme de recurs colectiv a fost încurajată chiar de instanțe și declanșată de dorința de a soluționa cererile în masă într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor și de a găsi soluții practice pentru soluționarea cauzelor complexe care ar putea implica sute de reclamânți. În alte țări, adoptarea unor mecanisme de recurs colectiv a fost consecința numărului tot mai mare de situații de vătămare în masă și a faptului că instrumentele de compensare a persoanelor vătămate lipseau adesea.

- ***La nivelul Uniunii Europene***

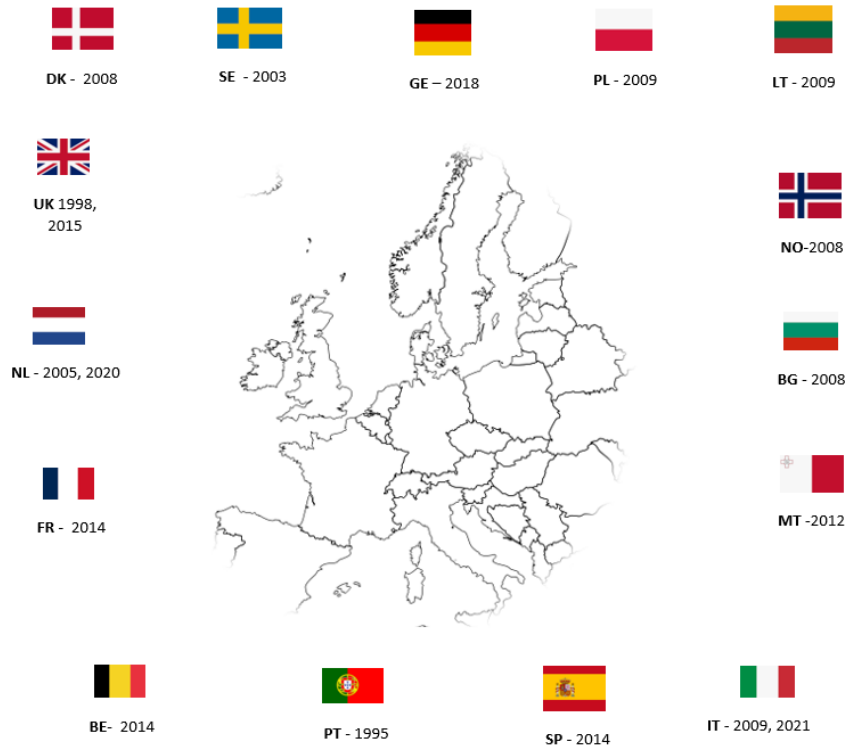
La nivel european, drumul către acțiuni colective în despăgubire a fost unul lung și chinuitor. Factorii de decizie europeni au încercat să găsească un echilibru între, pe de o parte, necesitatea de a asigura accesul la justiție în situații de prejudicii colective pentru toate persoanele vătămate și, pe de altă parte, dorința de a pune în aplicare garanții suficiente pentru a evita litigiile abuzive. În 2013, Comisia Europeană a adoptat o recomandare de stabilire a unsprezece principii fără caracter obligatoriu pentru acțiunile colective în despăgubire. Recomandarea a avut ca scop declanșarea adoptării unor acte legislative la nivel național și orientarea statelor membre atunci când pun în aplicare mecanisme de recurs colectiv în sistemele lor juridice naționale. În ianuarie 2018, Comisia Europeană a publicat un raport de evaluare a impactului recomandării din 2013 la nivelul statelor membre. Printre

altele, raportul a evidențiat o diversitate persistentă a mecanismelor de recurs colectiv în întreaga UE. Comisia Europeană a remarcat, de asemenea, că mecanismele de recurs colectiv sunt încă indisponibile în mai multe țări. În aceeași perioadă, Dieselgate (unde anumiți producători auto au instalat tehnologie în mașinile lor pentru a trișa testele de emisii) a lovit Europa. În timp ce consumatorii americani au primit despăgubiri în doar câteva luni, majoritatea consumatorilor din UE au rămas cu mâna goală, situație care a fost resimțită ca un "duș rece" în Europa, conform cuvintelor fostului Comisar UE pentru Justiție, Vera Jourova. Dieselgate a subliniat în cele din urmă lipsa de instrumente în majoritatea țărilor europene pentru a asigura compensarea consumatorilor aflați în situații de vătămare în masă.

În acest context, Comisia Europeană a lansat în aprilie 2018 așa-numitul pachet "Noi avantaje pentru consumatori". Acest pachet legislativ a inclus două directive. Una dintre ele a fost o propunere de directivă privind acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor, care intenționa să se bazeze pe "Directiva privind acțiunile în încetare" existentă și să o modernizeze ([Directiva 2009/22/CE](#)). La 25 noiembrie 2020, UE a adoptat în cele din urmă [Directiva 2020/1828 privind acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor](#). Statele membre aveau termen până în decembrie 2022 pentru a-l transpune în sistemele lor naționale. Normele vor intra apoi în vigoare din iunie 2023.

- ***La nivelul statelor membre***

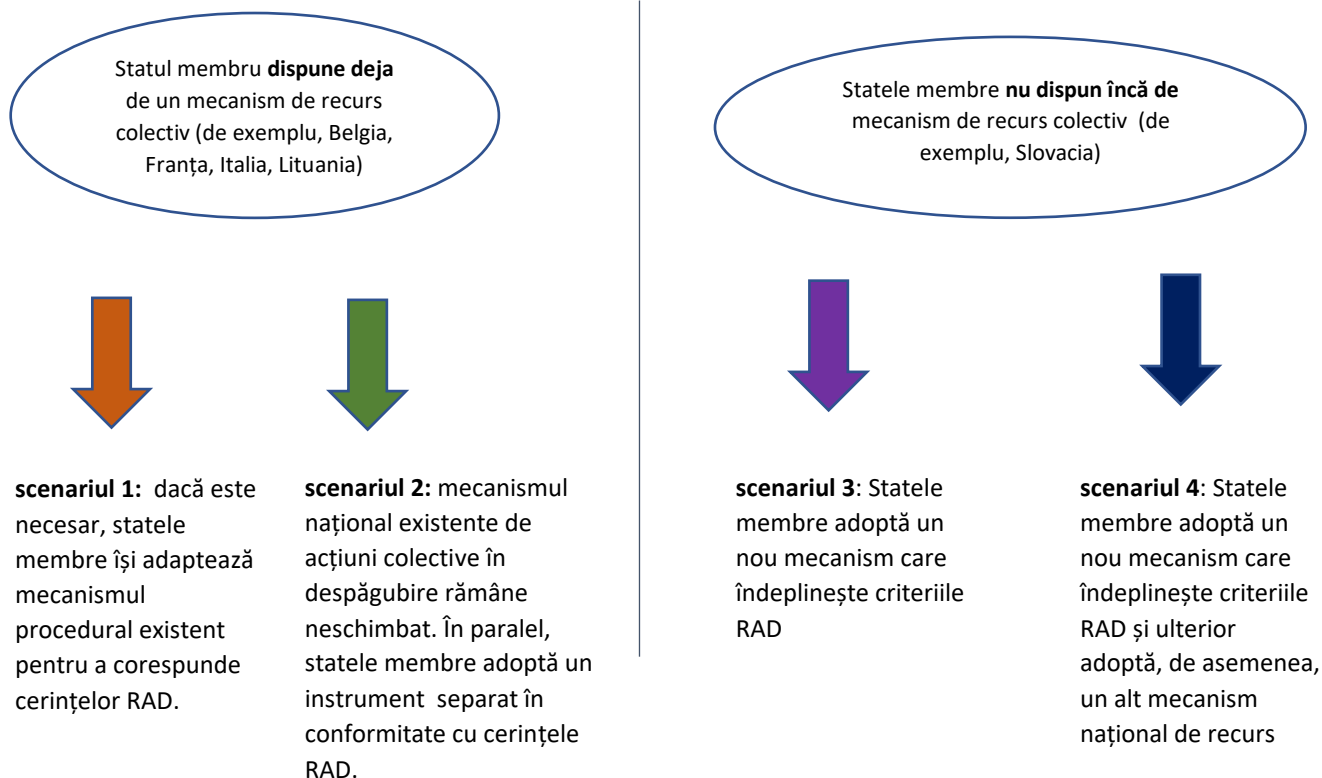
În paralel, începând cu anii 1990-2000 și după cum se poate vedea pe harta de mai jos, multe state membre au adoptat, de asemenea, mecanisme de recurs colectiv la nivel național. Aceste mecanisme diferă în mod semnificativ în ceea ce privește concepția și domeniul lor de aplicare.

1.3. Cum interacționează Directiva privind acțiunile reprezentative a UE cu mecanismele naționale existente de recurs colectiv?

Obiectivul Directivei privind acțiunile în reprezentare este de a se asigura că toate statele membre dispun de cel puțin un mecanism de acțiuni în reprezentare care să permită măsuri în încetare și măsuri reparatorii. Directiva nu intenționează să înlocuiască sau să elimine mecanismele naționale existente. Atunci când transpun directiva în sistemele lor naționale, Statele Membre au posibilitatea de a-și adapta mecanismele preexistente pentru a se asigura că respectă cerințele directivei sau că pot decide să instituie un nou mecanism procedural, alături de cel(e) existent(e). În plus, statele membre care nu dispun de un mecanism de recurs colectiv pot, în viitor, să prevadă un mecanism național de recurs colectiv alături de cel de transpunere a Directivei privind acțiunile în reprezentare, în cazul în care consideră că acest lucru este necesar.

În cele din urmă, **cel puțin un mecanism procedural național pentru acțiunile în reprezentare ar trebui să respecte cerințele directivei**. Entitățile calificate vor putea alege între opțiunile disponibile (stabilite în temeiul directivei sau deja existente) pentru a proteja interesele colective ale consumatorilor.

1.4. Locul acțiunilor colective în despăgubire în cadrul setului de instrumente al UE de asigurare a respectării legislației în materie de protecție a consumatorilor

Acțiunile colective în despăgubire reprezintă unul dintre instrumentele disponibile în setul de instrumente de asigurare a respectării legislației în materie de protecție a consumatorilor, care, *printre altele*, cuprinde, de asemenea, asigurarea respectării legislației de către autorități, soluționarea extrajudiciară/alternativă a litigiilor în materie de consum (SAL/SOL) și alte acțiuni în justiție. În unele state membre, pot exista punți între diferitele instrumente. De exemplu, în Belgia sau în Danemarca, unele instituții de tipul Ombudsman au dreptul de a introduce acțiuni în despăgubire colectivă în fața instanțelor în numele consumatorilor.

SETUL DE INSTRUMENTE AL UE PENTRU ASIGURAREA RESPECTĂRII LEGISLAȚIEI			
Tipul de aplicare a legii	Aplicare publică	Aplicare privată	Soluționarea extrajudiciară/alternativă a litigiilor
Legislație	Regulamentul 2017/2394 (Regulamentul CPC)	Directiva 2020/1828 (Acțiuni în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor) Directiva 2009/22 (Directiva privind acțiunile în încetare - care urmează să fie înlocuită cu RAD în iunie 2023).	Directiva 2013/11 (Directiva privind SAL pentru consumatori) Regulamentul 524/2013 (Regulamentul SOL)

		Regulamentul 861/2007 <i>(Procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă)</i>	
		Regulamentul 1896/2006 <i>(Somația europeană de plată)</i>	
Actori cheie	Autoritățile publice de aplicare a legii	Entitățile calificate (cum ar fi organizațiile de consumatori sau organismele publice etc.) care introduc acțiunile. Instanțele sau autoritățile administrative responsabile cu gestionarea acțiunilor în încetare sau a acțiunilor în reprezentare.	Ombudsman și/sau entități SAL de diferite tipuri

2. DE CE CONTEAZĂ ACȚIUNILE COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE

2.1. PENTRU CONSUMATORI

Studiile au arătat că, de obicei, consumatorii decid să nu ia nicio măsură în justiție atunci când consideră că acest lucru va dura prea mult (41%)², atunci când sumele implicate sunt prea mici (35%), atunci când o plângere nu va duce la o soluție satisfăcătoare (34%), sau când nu știu unde și cum să trimită plângerea (20,1%). Mulți consumatori sunt, de asemenea, descurajați să introducă cereri de despăgubire împotriva companiilor multinaționale pe care mulți le consideră bătălii pierdute sau dezechilibrate încă de la început. Mai simplu spus, în multe cazuri, este posibil ca consumatorii să nu aibă suficiente stimulente pentru a-și valorifica drepturile, deoarece se așteaptă ca rezultatul litigiului să fie prea solicitant și/sau consumator de timp și, în cele din urmă, să nu merite efortul. Această situație este deosebit de problematică în cazurile în care pierderea totală pentru toți consumatorii în cauză este semnificativă, dar în care fiecare consumator suferă doar un prejudiciu mic în mod individual. În astfel de situații, nimeni nu este dornic să introducă o cerere, permițând unor comercianți să realizeze profituri ilegale importante. Prin urmare, mecanismele de recurs colectiv facilitează accesul consumatorilor la justiție, le permit să pună în comun informațiile și facilitează economiile, contribuind în același timp la asigurarea unor condiții echitabile față de comercianți.

2.2. PENTRU JUDECĂTORI ȘI MAGISTRAȚI

² A se vedea, de exemplu, Atitudinea consumatorilor față de comerțul transfrontalier și protecția consumatorilor, 2018.

În situațiile de vătămare în masă, înmulțirea multor cereri individuale similare poate pune în pericol funcționarea întregului sistem judiciar. De exemplu, în Germania, cazul Deutsche Telekom a adunat peste 15.000 de reclamanți individuali și peste 700 de avocați și a copleșit Instanța din Frankfurt. În Statele Unite, un judecător implicat în gestionarea unei acțiuni colective în anii 1970 a calculat că judecarea separată și individuală a tuturor cauzelor pendinte ar necesita aproximativ 182 de ani din timpul său. Consecințele negative asociate cu tratarea unor procese similare se concentrează, în general, asupra congestionării instanțelor și a risipei de resurse umane, materiale și financiare din bugete deja restrânse.

(...) "Este nevoie de puține calcule matematice pentru a stabili că, dacă fiecare dintre cele peste 1100 de cazuri ar fi judecate separat timp de 38 de zile de judecată, un număr substanțial de judecători districtuali din această țară nu ar putea face nimic timp de un an decât să instrumenteze cazurile Bendectin"

Judecător C.B. RUBIN, în In Re Richardson-Merrell, Inc., 624 F, Supp.1212, 17 septembrie 1985

2.3. PENTRU COMERCIANȚI

Contrar unei credințe comune, mecanismul de recurs colectiv poate fi, de asemenea, benefic pentru comercianții pârâți, deoarece evită o multiplicare a cererilor individuale și permite comercianților să clarifice sau să soluționeze situația litigioasă. O astfel de grupare de cereri poate fi benefică și îi poate ajuta să își îndeplinească obligațiile legale impuse în special de dreptul societăților comerciale (cum ar fi, de exemplu, furnizarea de informații acționarilor) sau să evite costurile suplimentare de coordonare.

Soluționarea a cererilor colective în Țările de Jos: un instrument care răspunde nevoilor comercianților

În 2005, Țările de Jos au adoptat norme privind soluționarea cererilor colective ca soluție practică și de urgență pentru cazul *dietilstilbesterol* (DES). După o decizie din 1992 în care Curtea Supremă olandeză a considerat unele companii farmaceutice răspunzătoare în solidar, toți reclamanții individuali au trebuit să facă un pas înainte individual pentru a obține despăgubiri. În paralel, comercianții au trebuit să se ocupe individual de mii de creanțe individuale. Această situație a determinat Ministerul Justiției și industria să solicite punerea în aplicare a unui nou instrument procedural care să combine justiția și eficiența. Prin urmare, așa-numita procedură "WCAM" ("*Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade*") a permis tuturor reclamanților și pârâților să soluționeze toate cererile pendinte o dată pentru totdeauna.

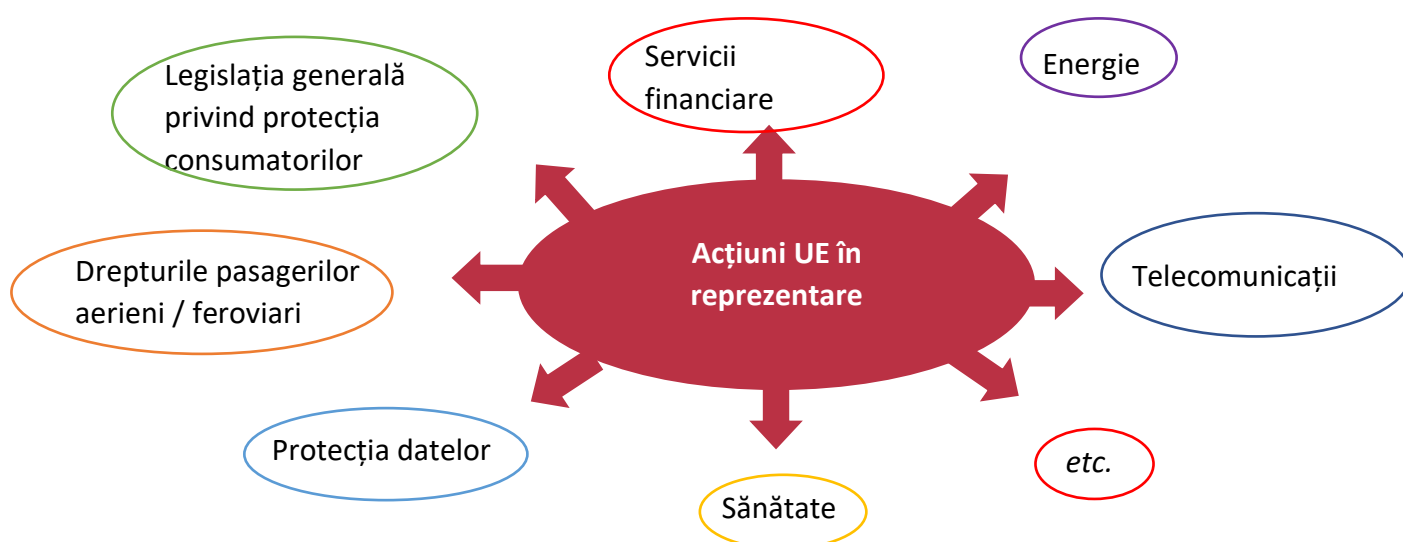
3. ACȚIUNI COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE: ÎN CE SECTOARE, PENTRU CE TIP DE DAUNE ȘI PENTRU CE MĂSURI REPARATORII

3.1. Domeniu de aplicare

- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

Domeniul de aplicare al Directivei privind acțiunile în reprezentare a UE acoperă relațiile dintre întreprinderi și consumatori reglementate de dreptul Uniunii enumerate în Anexa I din directivă (*articolul 2 din RAD*). În cazul în care doresc acest lucru, statele membre pot face ca mecanismul adoptat pentru transpunerea directivei să se aplice protecției drepturilor altor grupuri decât consumatorii, inclusiv ale întreprinderilor.

Acțiunile în reprezentare nu se limitează la legislația generală privind protecția consumatorilor, ci pot fi inițiate pentru încălcări ale normelor într-o gamă largă de sectoare, inclusiv, de exemplu, servicii financiare, protecția datelor, călătorii și turism, energie sau telecomunicații, în măsura în care sunt în joc drepturile consumatorilor. În consecință, nu contează dacă consumatorii sunt denumiți "călători", "utilizatori", "investitori individuali", "clienți de retail", "persoane vizate" sau altele. Toate actele legislative reglementate de directivă sunt enumerate în anexa 1.

Este demn de remarcat faptul că, în funcție de actele legislative enumerate în Anexa I, **nu toate dispozițiile actelor respective vor intra în domeniul de aplicare al directivei**. Directiva se va aplica numai dispozițiilor relevante pentru protecția intereselor consumatorilor. Pentru fiecare act legislativ enumerat în Anexa I, este esențial să se verifice dispozițiile care intră sub incidența directivei.

Exemplu: În conformitate cu Anexa I la RAD...

- **Toate dispozițiile** Directivei 2005/29 privind practicile comerciale incorecte sunt reglementate de RAD.
- **Numai unele dispoziții** ale Directivei 2001/83 privind medicamentele de uz uman intră sub incidența RAD (și anume, articolele 86-90, 98 și 100 din aceasta).

- **Acțiuni colective în despăgubire la nivel național**

La nivelul statelor membre, acțiunile colective în despăgubire pot fi disponibile pe orizontală sau numai în câteva sectoare. De exemplu, în Franța, acțiunile colective în despăgubire sunt posibile în domeniile protecției consumatorilor, concurenței, sănătății, discriminării și mediului, în timp ce în Belgia numai cererile consumatorilor pot fi instrumentate în mod colectiv.

3.2. Daune și măsuri reparatorii disponibile

În temeiul Directivei privind acțiunile în reprezentare, pot fi introduse acțiuni atât pentru măsuri în încetare, cât și/sau pentru măsuri reparatorii.

- **Se pot solicita măsuri în încetare**, indiferent dacă consumatorii individuali suferă pierderi sau daune reale. Nu contează dacă comerciantul a săvârșit practica în mod intenționat sau din neglijență. Măsura în încetare poate, de exemplu, să impună comercianților să elimine clauzele abuzive, să furnizeze informațiile lipsă sau să facă publică decizia instanței judecătorești sau a entității administrative. Consumatorii individuali afectați de practica făcând obiectul măsurii în încetare rămân liberi să introducă acțiuni individuale în despăgubire.
- **Măsurile reparatorii** pot fi solicitate sub formă de compensații, reparații, înlocuiri, reduceri de preț, rambursarea prețului plătit sau rezilierea contractului, după caz și astfel cum sunt disponibile în temeiul dreptului Uniunii sau al dreptului intern, în funcție de circumstanțele fiecărui caz.

De asemenea, este demn de remarcat faptul că Directiva privind acțiunile în reprezentare se referă nu numai la încălcările în curs, ci și la cele care au încetat înainte de introducerea sau încheierea acțiunii în reprezentare (sub rezerva termenelor de prescripție în conformitate cu

dreptul intern). Un aspect important este faptul că inițierea unei acțiuni în reprezentare în ceea ce privește măsurile în încetare sau măsurile reparatorii are ca efect, în condițiile relevante, întreruperea termenelor de prescripție aplicabile pentru consumatorii vizați de acțiunea respectivă.

Sunt posibile acțiuni colective în despăgubire pentru toate tipurile de daune, inclusiv pentru prejudicii materiale și morale?

Directiva nu conține nicio mențiune cu privire la tipul de prejudiciu vizat. La nivel național, anumite state membre au limitat utilizarea acțiunilor colective în despăgubire la anumite prejudicii. De exemplu, în Franța, acțiunile colective în despăgubire în domeniul legislației privind protecția consumatorilor pot fi utilizate numai pentru a solicita despăgubiri pentru prejudiciul material suferit de consumatori. În schimb, acțiunile introduse în domeniul protecției datelor pot fi solicitate pentru un prejudiciu moral.

Sunt posibile "daune punitive" prin acțiuni colective în despăgubire?

Daunele punitive sunt sume de bani acordate în plus față de daunele compensatorii. Acestea vizează pedepsirea inculpatului pentru un comportament revoltător. Deși daunele punitive sunt bine cunoscute în SUA, ele rămân foarte limitate în Europa. Doar un număr foarte limitat de țări europene permit o formă de daune punitive (de exemplu, Regatul Unit, Irlanda). Directiva privind acțiunile de reprezentare prevede că "ar trebui evitată acordarea de daune punitive" la nivelul statelor membre.

3.3. Unde se pot introduce acțiuni în despăgubire colectivă?

Identificarea instanței sau a autorității responsabile cu soluționarea acțiunii în despăgubire colectivă ridică două întrebări: în primul rând, în fața cărei entități (instanță sau altă instituție) ar trebui introdusă acțiunea? În al doilea rând, care este autoritatea competentă din punct de vedere geografic?

- **În fața cărei entități ar trebui introduse acțiuni colective în despăgubire?**

Directiva privind acțiunile în reprezentare lasă libertatea statelor membre de a stabili dacă acțiunile trebuie introdusă în fața instanțelor judecătorești sau a autorităților administrative sau a ambelor, în funcție de domeniul de drept relevant sau de sectorul economic relevant (*articolul 7, alineatul (1) din RAD*).

Instanțe specializate pentru acțiuni colective în despăgubire?

La nivel național, unele state membre au înființat instanțe specializate în scopul soluționării acțiunilor colective în despăgubire la nivel național. Obiectivul este de a dezvolta expertiză și cunoștințe specifice în domeniu și de a se asigura că instanța dispune de un personal adecvat și de o dotare adecvată pentru a face față cererilor colective.

De exemplu, în Belgia, Tribunalul Comercial din Bruxelles are competența exclusivă în primă instanță de a trata acțiunile colective în despăgubire ("*acțiune colectivă*"), iar Curtea de Apel din Bruxelles competență exclusivă în materie de recurs.

- **Care este entitatea competentă din punct de vedere geografic pentru gestionarea acțiunilor în despăgubire colectivă?**

Directiva privind acțiunile în reprezentare nu prevede norme specifice pentru a determina instanța judecătorească sau autoritatea competentă din punct de vedere geografic. Prin urmare, normele vor fi diferite în funcție de statele membre. Unele state membre pot decide să înființeze instanțe specializate care să se ocupe de acțiunile colective în despăgubire (a se vedea mai sus), în timp ce altele se pot baza pe normele lor de procedură civilă preexistente, care adesea pot prevedea că instanța competentă este cea în care comerciantul pârât își are domiciliul.

Identificarea instanței competente din punct de vedere geografic: exemplul Franței

În conformitate cu normele de procedură civilă franceze, instanța competentă de a soluționa acțiunile în despăgubire colectivă ("*action de groupe*") în Franța este cea în care comerciantul pârât își are domiciliul. De exemplu, aceasta înseamnă că, în cazul în care comerciantul are domiciliul în orașul Marsilia, instanța competentă din punct de vedere geografic va fi instanța orașului Marsilia. Cu toate acestea, există o excepție de la această regulă: instanța de la Paris are competență exclusivă atunci când comerciantul se află în afara Franței sau când domiciliul său este necunoscut.

Pentru acțiunile de reprezentare cu elemente sau implicații transfrontaliere, se aplică normele UE și naționale privind dreptul internațional privat (a se vedea secțiunea 11 de mai jos).

4. CALITATEA PROCESUALĂ ACTIVĂ: CINE POATE INIȚIA ACȚIUNI COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE?

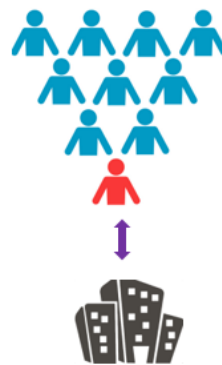
4.1. Un model european bazat pe entități reprezentative

Acțiunea în reprezentare stabilită de directivă - și majoritatea mecanismelor procedurale deja existente la nivelul statelor membre - urmează un model similar bazat pe entități reprezentative. Aceasta se referă la o situație în care o entitate (de exemplu, o organizație a consumatorilor) inițiază o acțiune în numele unui grup de consumatori reprezentați care ei înșiși nu sunt părți la procedură. Această abordare este diferită de modelul american în care unul sau mai mulți "reclamanti numiți", care sunt, de asemenea, parte a grupului reclamant, acționează în instanță pentru ei înșiși și în numele întregului grup.

Modelul bazat pe entități reprezentative în UE

Modelul reclamant-numit în SUA

4.2. Ce este un "entitate calificată" și cine este eligibil să aplice pentru acest statut?

În temeiul Directivei privind acțiunile de reprezentare, "entitate calificată" înseamnă orice organizație sau organism public care reprezintă interesele consumatorilor care a fost desemnat de un stat membru ca fiind calificat să introducă acțiuni de reprezentare în

conformitate cu prezenta directivă (inclusiv organizațiile de consumatori care reprezintă membri din mai multe state membre) (*articolul 3, alineatul (4) și articolul 4 din RAD*).

Organizațiile ad-hoc, care sunt entități juridice înființate în urma unui anumit eveniment (de exemplu, un accident) și care, eventual, sunt compuse din persoane vătămate de această situație specifică de prejudiciu în masă, pot fi desemnate drept entități calificate în scopul introducerii unei acțiuni în reprezentare la nivel național în cazul în care un stat membru a stabilit o astfel de posibilitate în legislația sa de transpunere a directivei (*considerentul (28) și articolul 4, alineatul (6) din RAD*). *Organizațiile ad-hoc* nu pot fi desemnate în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare transfrontaliere.

4.3. Entități calificate în scopul de a introduce acțiuni în reprezentare interne și transfrontaliere

Directiva privind acțiunile în reprezentare introduce o distincție între entitățile calificate desemnate în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare **transfrontaliere** și cele desemnate în scopul introducerii unei acțiuni în reprezentare **la nivel național** (*articolul 3, alineatele (6) și (7) din RAD*).

Acțiuni în reprezentare interne	Acțiuni în reprezentare transfrontaliere
Acțiune în reprezentare introdusă de o entitate calificată într-un stat membru în care este desemnată entitatea calificată. <i>De exemplu, o entitate calificată este desemnată în Spania și introduce o acțiune în Spania.</i>	Acțiune în reprezentare introdusă de o entitate calificată într-un stat membru diferit de cel în care este desemnată entitatea calificată. <i>De exemplu, o entitate calificată este desemnată în Slovacia și introduce o acțiune în Lituania.</i>

În cazul în care o entitate calificată introduce o acțiune în reprezentare în statul membru în care este desemnată, respectiva acțiune de reprezentare ar trebui considerată o acțiune în reprezentare națională, chiar dacă este introdusă împotriva unui comerciant domiciliat într-un alt stat membru și chiar dacă consumatorii din mai multe state membre sunt reprezentați în cadrul respectivei acțiuni. **În cele din urmă, statul membru în care este introdusă acțiunea în reprezentare ar trebui să fie criteriul decisiv pentru determinarea tipului de acțiune în reprezentare introdusă** (*considerentul (23) RAD*).

4.4. Desemnarea ca entitate calificată

Statele membre desemnează entități calificate atât pentru acțiuni interne, cât și pentru acțiuni transfrontaliere (*articolul 4 alineatele (1) și (2) din RAD*). Cu toate acestea, Directiva privind acțiunile în reprezentare stabilește numai cerințe pentru entitățile calificate desemnate în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare transfrontaliere (*articolul 4 alineatul (3) din RAD*).

În paralel, statele membre își păstrează libertatea de a stabili cerințe specifice pentru entitățile calificate care introduc acțiuni în reprezentare interne, cu condiția ca aceste cerințe să fie în concordanță cu obiectivele directivei (*articolul 4 alineatul (4) din RAD*).

Lista de verificare pentru desemnarea ca entitate calificată în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare TRANSFRONTALIERE

- ✓ **Cerințe care se aplică STRUCTURII entității calificate:**
 - Acestea trebuie să fie o persoană juridică constituită în conformitate cu dreptul intern al statului membru care le desemnează (Art. 4(3)a RAD).
 - Trebuie să aibă un caracter non-profit (Art. 4(3)c din RAD).

- ✓ **Cerințe care se aplică ACTIVITĂȚII entității calificate:**
 - Acestea trebuie să demonstreze 12 luni de activitate publică efectivă în domeniul protecției consumatorilor înainte de cererea de desemnare (Art.4(3)a RAD).
 - Scopurile lor statutare trebuie să demonstreze un interes legitim în protejarea intereselor consumatorilor (Art. 4(3)b RAD).
 - Acestea nu pot face obiectul unei proceduri de insolvență sau nu pot fi declarante insolvente (Art. 4(3)d RAD).

- ✓ **Cerințe care se aplică INDEPENDENTEI entității calificate:**
 - Acestea trebuie să fie independente și să nu fie influențate de alte persoane decât consumatorii (Art. 4(3)e RAD).
 - Trebuie să stabilească proceduri pentru a preveni conflictul de interese între acestea, interesul consumatorilor și cel al finanțatorilor terți (Art.4 (3)e RAD).

- ✓ **Cerințe care se aplică TRANSPARENTEI entității calificate:**
 - Acestea trebuie să pună la dispoziția publicului, într-un limbaj clar și inteligibil (în special pe site-urile lor web) informații care să demonstreze că respectă criteriile enumerate mai sus, precum și informații despre sursa lor finanțare, gestionarea organizațională, structura membrilor, scopurile statutare, precum și activitățile lor (Art. 4(3)f RAD).

Lista de verificare pentru desemnarea ca entitate calificată în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare INTERNE :

Lista cerințelor pentru desemnarea ca entitate calificată în scopul introducerii de acțiuni interne este **stabilită la nivel național**. Directiva privind acțiunile de reprezentare oferă statelor membre posibilitatea de a aplica aceleași cerințe ca și cele aplicabile entităților calificate care introduc acțiuni de reprezentare transfrontaliere sau de a stabili cerințe diferite. Cu toate acestea, în acest din urmă caz, aceste cerințe trebuie să fie conforme cu obiectivele directivei (Art. 4(4) RAD).

Cerințe pentru entitățile calificate care introduc acțiuni în reprezentare internă		
Mai puțin stricte decât cele care se aplică entităților calificate care introduc acțiuni în reprezentare transfrontaliere.	Mai stricte decât cele care se aplică entităților calificate care introduc acțiuni în reprezentare transfrontaliere. <i>De exemplu, statele membre pot decide că entitățile calificate ar trebui să aibă un anumit număr de membri plătitori.</i>	La fel ca cele care se aplică entităților calificate care introduc acțiuni în reprezentare transfrontaliere (a se vedea mai sus).
		
Obligație pentru statelor membre de a se asigura că cerințele rămân conforme cu obiectivele RAD.		

4.5. Care sunt consecințele desemnării ca entitate calificată?

În conformitate cu principiul recunoașterii reciproce în temeiul Directivei privind acțiunile în reprezentare, entitățile calificate desemnate în prealabil într-un stat membru în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare transfrontaliere sunt recunoscute în celelalte state membre (Art. 6 RAD).

În cursul procedurii, entitățile calificate au drepturile și obligațiile părții reclamante. Consumatorii individuali vor beneficia de acțiunile introduse de entitățile calificate fără a fi ei înșiși părți la procedură (Art. 7(6) RAD).

Consumatorii pot interveni în timpul acțiunilor în reprezentare?

Consumatorii individuali vizați de acțiunea în reprezentare nu sunt părți reclamante în cursul procedurii. Prin urmare, consumatorii individuali nu pot interfera cu deciziile procedurale luate de entitățile calificate sau nu pot solicita în mod individual probe în cadrul procedurilor. Cu toate acestea, statele membre își păstrează libertatea de a acorda consumatorilor individuali vizați de acțiunea în reprezentare anumite drepturi (de exemplu, posibilitatea de a contesta decizia finală numai în ceea ce privește propria lor cerere individuală).

4.6. Informațiile despre entitățile calificate desemnate sunt publice?

Statele membre trebuie să întocmească o listă cu entitățile calificate desemnate în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare transfrontaliere și să includă informații cu privire la denumirea și scopurile lor statutare. Lista trebuie să fie pusă la dispoziția publicului. Comisia Europeană adună informațiile pentru toate statele membre și pune la dispoziția publicului lista tuturor entităților calificate desemnate pentru acțiuni transfrontaliere. Comisia Europeană actualizează, de asemenea, lista ori de câte ori statele membre informează cu privire la modificări referitoare la entitățile calificate (*Art. 5(1) RAD*).

În paralel, statele membre se vor asigura că informațiile privind entitățile calificate desemnate în prealabil în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare interne sunt, de asemenea, puse la dispoziția publicului (*Art. 5(2) RAD*).

4.7. Sunt monitorizate entitățile calificate? Își pot pierde statutul?

Un stat membru sau Comisia Europeană își poate exprima îngrijorarea cu privire la respectarea de către o entitate calificată desemnată să introducă acțiuni transfrontaliere a criteriilor stabilite în directivă. Într-un astfel de caz, statul membru care a desemnat entitatea calificată trebuie să investigheze situația. Statul membru poate revoca desemnarea în cazul în care entitatea calificată nu corespunde cerințelor. În plus, statele membre trebuie, de asemenea, să evalueze cel puțin o dată la cinci ani dacă entitățile calificate continuă să respecte criteriile enumerate la Art. 4(3) RAD (*Art. 5(3) și (4) RAD*).

În paralel, comercianții care participă la o anumită acțiune în reprezentare pot, de asemenea, să adreseze instanței sau autorității administrative preocupări justificate cu privire la respectarea criteriilor de către entitatea calificată desemnată pentru acțiuni transfrontaliere (*Art. 5 (3) RAD*).

5. GRUPURILE DE CONSUMATORI VIZATE DE ACȚIUNILE COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE: CÂND ȘI CUM SE FORMEAZĂ ACESTEA?

5.1 Grupuri de consumatori pentru care sunt introduse acțiunile

Entitatea calificată trebuie să decidă pentru **ce grup de consumatori** introduce o anumită acțiune în reprezentare. **Directiva privind acțiunile în reprezentare permite diferite configurații.**

Luați în considerare, de exemplu, o situație asemănătoare cazului Dieselgate în care consumatorii în cauză se află în mai multe țări diferite. Diferite opțiuni sunt posibile pentru entitățile calificate:

- **Va fi posibilă o acțiune de reprezentare paneuropeană.** Aceasta înseamnă că o organizație a consumatorilor, dacă este desemnată ca entitate calificată, va putea introduce o acțiune unică pentru protecția tuturor consumatorilor europeni vizați de încălcarea respectivă. Acest lucru este posibil, în măsura în care normele UE și normele naționale de drept internațional privat o vor permite (a se vedea secțiunea 11 de mai jos).
- În mod alternativ, **aceeași organizație ar putea decide**, în cazul aceleiași încălcări, din motive strategice diferite, **să reprezinte în acțiunea în reprezentare numai consumatorii dintr-un stat membru sau din două state membre.**
- În mod alternativ, **organizații variate** din diferite state membre vor putea, de asemenea, să coopereze și să introducă o acțiune unică - sau acțiuni paralele pentru diferite grupuri de consumatori - în același caz.

De asemenea, este important ca entitatea calificată să decidă dacă intenționează să introducă o acțiune în reprezentare pentru măsuri în încetare, pentru măsuri reparatorii sau ambele. În cazul în care acțiunea este introdusă numai pentru măsuri în încetare, nu se va aplica opțiunea de participare sau de renunțare a consumatorilor vizați descriși la punctul 5.1.

5.2. Opt-in și opt-out

Constituirea grupului de consumatori vizat de acțiunea în despăgubire colectivă este o chestiune esențială. Pentru a se face acest lucru, există două mecanisme procedurale principale:

- **Mecanismul opt-in:** consumatorii prejudiciați nu sunt **incluși în mod implicit în grupul pentru care a fost introdusă acțiunea**. Aceștia trebuie să **intervenă în mod activ** dacă

doresc să facă parte din grupul care beneficiază de acțiune. În acest model, consumatorii trebuie să-și exprime în mod explicit intenția de a fi incluși în grup.

- **Mecanismul opt-out:** Toți consumatorii prejudiciați sunt **prezumați în mod implicit că fac parte din grupul pentru care a fost introdusă acțiunea. Aceștia trebuie să intervină în mod activ dacă doresc să fie excluși din grupul** care beneficiază de acțiune.

În cuvinte simple, sistemul de participare (opt-in) impune reclamanților să își exprime dorința de a fi incluși în grup, în timp ce sistemul de neparticipare (opt-out) le impune să își exprime dorința de a fi excluși din acesta. Diferența dintre modelele opt-in și opt-out poate fi rezumată după cum urmează:

5. 2 De ce contează acest lucru?

Avantajele și dezavantajele celor două mecanisme (opt-in și opt-out) au fost discutate pe larg. Unele studii au arătat că grupurile sunt de obicei mai mari în opt-out în comparație cu sistemele opt-in. Acest lucru se datorează faptului că doar câțiva oameni părăsesc de obicei grupul. Unii experți care lucrează în domeniul acțiunilor colective în despăgubire au susținut că modelul opt-in nu este eficient, deoarece este costisitor, îndelungat și se confruntă cu apatia consumatorilor, același lucru care îi împiedică să introducă acțiuni în justiție pe cont propriu. În paralel, sistemul opt-out este uneori descris ca fiind contrar normelor de procedură (cum ar fi, de exemplu, în Franța, norma care interzice calitatea procesuală activă a reclamanților absenți și necunoscuți, cunoscută sub numele de "*nul ne plaide par procureur*").

5.3. Cine decide între opțiunea de opt-in și opt-out?

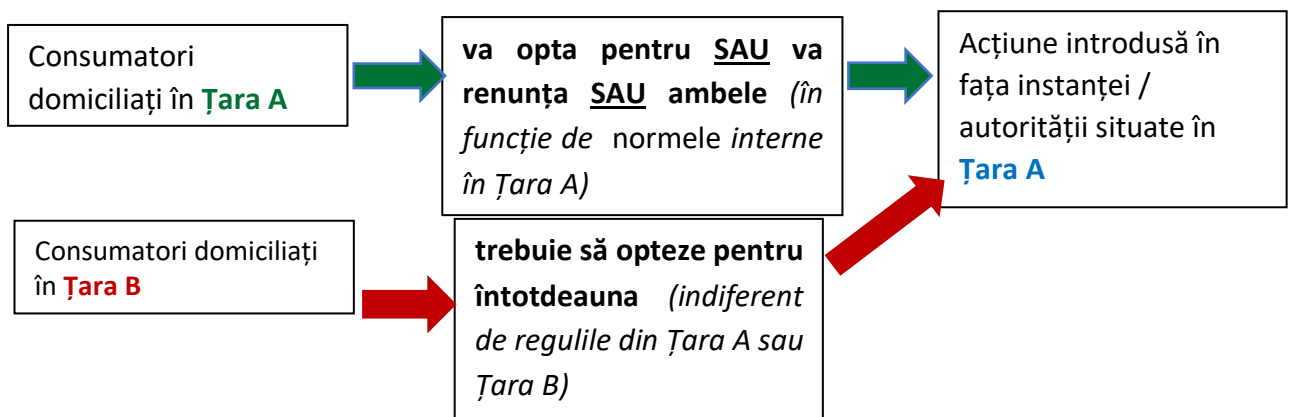
- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

Directiva privind acțiunile de reprezentare lasă statelor membre posibilitatea de a alege fie mecanismul de participare voluntară, fie mecanismul de neparticipare, fie o combinație între cele două (Art. 9(2)-(4)) RAD). De exemplu, statul membru poate decide că un mecanism se va aplica pentru acțiuni în reprezentare introduse în anumite domenii de drept sau pentru un anumit tip de prejudiciu și că un altul se va aplica pentru alte categorii de cazuri. De asemenea, acestea pot decide să se bazeze doar pe un singur mecanism pentru toate tipurile de cazuri.

În sfârșit, statele membre pot decide să acorde judecătorilor posibilitatea de a se baza fie pe un mecanism de participare voluntară, fie pe un mecanism de neparticipare, în funcție de particularitățile cauzei.

Cu toate acestea, în temeiul Directivei privind acțiunile în reprezentare, mecanismul de participare se aplică întotdeauna consumatorilor care nu au domiciliul în aceeași țară cu cea a instanței judecătorești sau a autorității administrative în fața căreia este introdusă acțiunea în reprezentare.

Exemplu:

- **Opt-in sau opt-out în cadrul mecanismelor naționale de recurs colectiv**

După cum se arată în tabelul de mai jos, statele membre au ales mecanisme diferite pentru mecanismele lor naționale de recurs colectiv.

Țară			
Mecanism	Doar opt-in	Opt-out	Opt-in SAU opt-out
Cine decide?	Prevăzute de lege	Prevăzute de lege	Legea lasă o anumită marjă de manevră judecătorilor (a se vedea mai jos)

Opt-in sau opt-out în Belgia? Instanța de judecată este cea care decide

În Belgia, judecătorii au posibilitatea de a decide cu privire la mecanismul de participare voluntară sau la mecanismul de neparticipare. Judecătorul decide odată ce cererea a fost depusă, în funcție de particularitățile cauzei. Cu toate acestea, există unele excepții de la această regulă.

- În primul rând, dacă acțiunea colectivă urmărește repararea prejudiciului fizic sau moral, procedura **este întotdeauna opt-in**.
- În al doilea rând, pentru membrii grupului care nu au domiciliul în Belgia, procedura este **întotdeauna opt-in**.

5.4. Când trebuie consumatorul să opteze sau să renunțe?

- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

Directiva privind acțiunile în reprezentare lasă statelor membre posibilitatea de a decide în ce etapă a procedurii consumatorii individuali pot opta sau pot renunța la acțiunea de reprezentare (Art. 9(2) RAD). Cu toate acestea, în principiu, ar trebui să facă acest lucru numai după introducerea unei acțiuni specifice în fața instanței judecătorești sau a autorității administrative.

- **Mecanismele naționale de recurs colectiv**

Mai multe modele au coexistat în Europa. De exemplu, Franța a stabilit un "sistem de înscriere târzie". În primul rând, entitatea reclamantă inițiază acțiunea în grup numai pe baza câtorva cazuri individuale. În acest stadiu, nu există niciun grup de consumatori implicați. În al doilea rând, pe baza analizei cauzelor individuale, instanța decide cu privire la răspunderea comerciantului pârât și stabilește în decizia sa criteriile și termenele pe care consumatorii individuali trebuie să le îndeplinească pentru a fi incluși în grup. În al treilea rând, odată ce decizia instanței a devenit definitivă, consumatorii individuali se pot înscrie și se pot alătura grupului.

6. INFORMAREA CONSUMATORILOR INDIVIDUALI ÎN TIMPUL ACȚIUNILOR COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE

6.1. Cine ar trebui să informeze consumatorii și când ar trebui să fie informați consumatorii?

Informarea consumatorilor cu privire la acțiunile colective în despăgubire este esențială, deoarece este necesar să se asigure că aceștia sunt conștienți de lansarea acțiunii și că rămân apoi informați în mod adecvat cu privire la evoluția acesteia.

- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

În conformitate cu Directiva privind acțiunile în reprezentare, entitățile calificate trebuie să furnizeze, în mod continuu și în special pe site-urile lor internet, informațiile cu privire la acțiunile în reprezentare pe care le introduc în fața unei instanțe judecătorești sau a unei autorități administrative. Ulterior, acestea trebuie să continue să furnizeze informații cu privire la statusul și rezultatele acestor acțiuni (Art.13(1) RAD).

Pe lângă obligațiile generale de informare descrise mai sus, directiva prevede cerințe specifice de informare privind acțiunile în curs și rezultatele finale ale procedurilor.

Este important pentru consumatorii vizați de o acțiune în reprezentare pentru măsuri reparatorii să fie informați în mod adecvat și în timp util pentru a putea decide în cunoștință de cauză dacă doresc să fie reprezentați în timpul acțiunii și pentru a-și exercita dreptul de a opta pentru sau de a nu participa. Statele membre stabilesc norme specifice în acest sens. (Art.13(2) RAD).

În plus, instanța judecătorească sau autoritatea administrativă responsabilă cu gestionarea acțiunii în reprezentare ar trebui, în principiu, să solicite comerciantului (comercianților) pârât(i), pe cheltuiala lor, să informeze consumatorii în cauză cu privire la rezultatele finale ale acțiunii în reprezentare, inclusiv, dacă este cazul, să informeze toți consumatorii în cauză în mod individual. Statele membre pot stabili norme în temeiul cărora comerciantul ar fi obligat să furnizeze astfel de informații consumatorilor numai dacă entitatea calificată solicită acest lucru.

Mai mult, statele membre pot decide în continuare în legislația lor națională că nu va fi de competența comerciantului care pierde să furnizeze informații cu privire la rezultatul final al acțiunii și că consumatorii vor fi informați într-un alt mod. În cele din urmă, decizia privind modul în care consumatorii ar trebui să fie informați poate fi, de asemenea, lăsat la latitudinea

instanțelor judecătorești sau a autorităților administrative care se ocupă de acțiunile specifice (Art. 13(3), Considerent 62 RAD).

Cerințele în materie de informare se aplică, de asemenea, entităților calificate în ceea ce privește deciziile definitive privind respingerea acțiunilor în reprezentare în vederea obținerii de măsuri reparatorii (Art. 13(4) RAD). Statele membre se asigură, de asemenea, că partea care a avut câștig de cauză poate recupera costurile legate de furnizarea de informații consumatorilor în contextul acțiunii în reprezentare (Art. 13(5) RAD).

În cele din urmă, statele membre pot decide să înființeze registre electronice naționale sau baze de date cu informații cu privire la acțiunile în reprezentare în curs și încheiate (Art. 14 RAD).

- **Mecanismele naționale de recurs colectiv**

Normele privind informarea consumatorilor și persoanele care ar trebui să suporte costurile generate de difuzarea informațiilor diferă de la un stat membru la altul. De exemplu, în Franța, în conformitate cu cadrul existent privind acțiunile de grup, organizația reclamantă poate face publicitate cererii numai după ce instanța a pronunțat decizia și aceasta a devenit definitivă.

În plus, unele state membre au creat deja registre cu informații privind acțiunile colective în despăgubire. În Țările de Jos, un registru cu toate acțiunile colective este disponibil pe site-ul internet al *Rechtspraak*: www.rechtspraak.nl/Registers/centraal-register-voor-collectieve-vorderingen/. În Germania, un registru este disponibil pe site-ul Ministerului Federal al Justiției (Bundesamt für Justiz): www.bundesjustizamt.de/DE/Themen/Buergerdienste/Klageregister/Bekanntmachungen/Klagen_node.html

6.2. Cum ar trebui să fie informați consumatorii cu privire la acțiunile colective în despăgubire?

- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

Conform considerentelor 58-63 din directivă, informațiile comunicate consumatorilor ar trebui să fie proporționale cu circumstanțele cazului. Informațiile pot fi furnizate în diferite modalități, inclusiv prin:

- site-urile web ale entităților calificate și / sau ale comercianților
- ziare locale sau naționale
- social media, și altele.

- **Mecanismele naționale de recurs colectiv**

Normele diferă de la un stat membru la altul. În trecut, unele organizații ale consumatorilor au dat dovadă de creativitate pentru a informa consumatorii cu privire la acțiunile colective în despăgubire. De exemplu, ca parte a acțiunii sale colective împotriva *Trenord* din 2014, organizația italiană a consumatorilor Altroconsumo a organizat mai multe evenimente live, inclusiv un flash mob la intrarea în mai multe gări din regiunea Lombardia, Italia. Obiectivul a fost de a crește gradul de înscriere a consumatorilor pentru acțiune. Ca urmare, peste 6.000 de consumatori s-au alăturat acțiunii.

7. ADMISIBILITATEA ACȚIUNILOR COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE

7.1. De ce există cerințe de admisibilitate pentru acțiunile colective în despăgubire?

Verificarea admisibilității cererilor de despăgubire colectivă răspunde la două obiective principale. În primul rând, aceasta urmărește să înlăture cazurile vădit nefondate în stadii incipiente, pentru a evita litigiile abuzive. În al doilea rând, intenționează să identifice cazurile care nu sunt potrivite pentru a fi înaintate ca acțiuni colective în despăgubire.

Faza de admisibilitate poate avea, de asemenea, unele dezavantaje, deoarece contribuie la prelungirea și îngreunarea procedurii. Experiența acumulată în mai multe țări a arătat că părțile cheltuiesc de obicei mult timp și resurse pentru a contesta admisibilitatea acțiunilor în fazele incipiente ale acestora, amânând astfel în mod important discuțiile privind fondul cererii.

7.2. Care pot fi cerințele pentru ca acțiunile în despăgubire colectivă să poată continua?

- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

Directiva privind acțiunile de reprezentare stabilește principii generale în ceea ce privește admisibilitatea acțiunilor de reprezentare (*Art. 7(3), (7) și Considerentele 12, 31, 34, 39, 43, 49 și 52*).

Directiva oferă statelor membre o anumită marjă de manevră pentru a decide cu privire la condițiile în care se permite desfășurarea acțiunilor în reprezentare (*Considerentul 12 RAD*).

Statele membre se pot baza pe normele lor generale de procedură civilă sau pot decide să stabilească norme specifice care să reglementeze admisibilitatea acțiunilor în reprezentare. De exemplu, statele membre pot decide să impună un număr minim de plângeri individuale ale consumatorilor pentru a începe o acțiune în reprezentare și/sau pot impune norme privind gradul necesar de similitudine între cererile individuale. Cu toate acestea, aceste cerințe de admisibilitate nu ar trebui să împiedice funcționarea acțiunilor în reprezentare. În plus, în conformitate cu principiul nediscriminării, cerințele de admisibilitate aplicabile acțiunilor în reprezentare transfrontaliere nu ar trebui să difere de cele aplicabile acțiunilor în reprezentare naționale specifice.

- **Mecanismele naționale de recurs colectiv**

La nivel național, unele state membre au impus cerințe de admisibilitate în mecanismele lor naționale de recurs colectiv, inclusiv (*printre altele*):

- *O cerință de similitudine*: cererile individuale ar trebui să fie suficient de omogene și să ridice probleme similare sau conexe de fapt și/sau de drept. Această cerință există în majoritatea statelor membre în care sunt disponibile mecanisme de recurs colectiv.
- *O cerință de superioritate*: introducerea unei acțiuni colective în despăgubiri ar trebui să fie mai eficientă decât o acțiune în justiție individuală. Această cerință se aplică, de exemplu, acțiunilor colective în justiție în Belgia, Danemarca, Finlanda, Italia sau Lituania.
- *O cerință de număr*: acțiunea reprezentativă este admisibilă dacă un anumit număr de plângeri individuale pot fi prezentate pentru a susține cererea colectivă. Această cerință se aplică, de exemplu, în Lituania sau Franța.

7.3. Cine este însărcinat cu examinarea condițiilor de admisibilitate?

În funcție de statele membre, instanța sau autoritatea administrativă poate evalua admisibilitatea acțiunilor în reprezentare. Directiva privind acțiunile reprezentative prevede că o eventuală decizie de declarare a inadmisibilității unei acțiuni în reprezentare nu ar trebui să afecteze drepturile consumatorilor vizați de acțiune. Prin urmare, consumatorul individual poate iniția în continuare o acțiune individuală în fața unei instanțe cu privire la chestiunea care a făcut obiectul acțiunii în reprezentare inadmisibile. De asemenea, consumatorul individual poate fi reprezentat în cadrul unei alte acțiuni colective.

8. FINANȚAREA ȘI FINANȚAREA ACȚIUNILOR ÎN REPREZENTARE

Acțiunile colective în despăgubire tind să fie foarte costisitoare. Din cauza naturii lor de a reprezenta mii sau chiar sute de mii de consumatori, a daunelor totale ridicate și a problemelor juridice complexe, costul acestor acțiuni se ridică adesea la sute de mii de euro.

În Italia, în cadrul acțiunii colective în despăgubire împotriva Volkswagen, organizația italiană pentru protecția consumatorilor Altroconsumo a cheltuit aproximativ 200.000 de euro doar pentru informarea consumatorilor și invitarea acestora să se înregistreze în acest caz.

În acest caz, intră în joc Directiva privind acțiunile în reprezentare. Aceasta prevede că țările europene ar trebui să se asigure că costurile procedurilor nu împiedică entitățile calificate să introducă acțiunile (Art. 20 RAD). Într-adevăr, este posibil, prin intermediul legislației, să se reducă unele dintre costurile directe ale instanțelor și să se facă acțiunile colective mai ieftine pentru organizațiile reclamante. De exemplu, există o dispoziție în codul de procedură civilă portughez care prevede că, pentru calcularea taxelor judiciare, valoarea unei acțiuni colective este limitată la 66 000 de euro. Acest lucru reduce considerabil cheltuielile de judecată, deoarece în cazurile în care prejudiciul total este mult mai mare (poate ajunge la câteva milioane de euro), cheltuielile de judecată se bazează doar pe limita de 66 000 de euro. În Germania, există o dispoziție similară, chiar dacă limita este mai mare, de 250 000 de euro. RAD permite, de asemenea, stabilirea unor taxe de intrare modice care trebuie plătite de consumatori pentru a participa la acțiunea reprezentativă.

Cu toate acestea, chiar și cu aceste adaptări, costurile acțiunilor colective pot fi în continuare prohibitive pentru entitățile non-profit, cum ar fi asociațiile de consumatori. Onorariile avocaților vor fi ridicate, mai ales dacă dosarul trece prin toate etapele de apel / recurs (sau chiar de casare). Poate fi nevoie de expertize, teste de laborator sau alte probe costisitoare.

Pe scurt, este necesară o anumită formă de finanțare a acțiunilor colective. Printre cele mai frecvente opțiuni se numără finanțarea de stat, fondurile speciale de despăgubiri colective, asigurarea juridică și finanțarea comercială de către terți. Fiecare dintre aceste opțiuni poate avea neajunsuri, astfel încât cel mai bine ar fi să existe o combinație a surselor de finanțare disponibile.

Una dintre cele mai controversate surse de finanțare este finanțarea comercială din partea terților. Deoarece acești finanțatori iau un comision pentru investiția lor, aceasta poate însemna că consumatorii nu vor primi întreaga sumă a compensației, cu excepția cazului în

care acest comision este recuperat de la comerciant în plus față de compensația datorată consumatorilor (de exemplu, în aplicarea principiului "cine pierde plătește"). Cu toate acestea, este utilă această opțiune pentru acțiunile foarte mari și costisitoare, care nu pot fi intentate în alt mod. În plus, terții finanțatori evaluează cu atenție cazul și șansele de succes ale acestuia, astfel încât analiza lor ar putea fi, de asemenea, utilă. Directiva privind acțiunile în reprezentare reglementează finanțarea de către terți și introduce garanții pentru utilizarea unei astfel de finanțări (Art. 10 RAD). Acest articol obligă statele membre ale UE să se asigure că, în cazul în care o acțiune în reprezentare în vederea obținerii de măsuri reparatorii este finanțată de un terț, în măsura în care acest lucru este permis în conformitate cu legislația națională, sunt prevenite conflictele de interese și că finanțarea de către terți care au un interes economic în inițierea sau în rezultatul acțiunii în reprezentare în vederea obținerii de măsuri reparatorii nu deturneză acțiunea în reprezentare de la protecția intereselor colective ale consumatorilor. În special, statele membre trebuie să se asigure că, în cazul în care se recurge la finanțarea de către terți, deciziile entităților calificate în contextul unei acțiuni în reprezentare, inclusiv deciziile privind soluționarea, nu sunt influențate în mod nejustificat de o parte terță într-un mod care ar fi în detrimentul intereselor colective ale consumatorilor. În plus, finanțatorii terți nu pot finanța acțiuni care sunt intentate împotriva concurenților lor sau a societăților de care finanțatorul este dependent. Instanțele vor verifica dacă nu există astfel de circumstanțe și pot obliga entitatea juridică să respingă finanțarea sau chiar să respingă calitatea procesuală a entității calificate.

9. SOLUȚII PE CALE AMIABILĂ ȘI ÎNȚELEGERI COLECTIVE

9.1. Consultări prelabile pentru a ajunge la soluții amiabile

- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

Directiva privind acțiunile în reprezentare prevede că statele membre pot solicita ca o entitate calificată să întreprindă o consultare prelabilă înainte de a introduce o acțiune în reprezentare în vederea obținerii de măsuri asigurătorii în fața instanței sau a entității administrative (Art. 8(4) RAD). O astfel de posibilitate poate fi prevăzută, de asemenea, pentru acțiunile care vizează măsuri reparatorii (Considerentul 41 din RAD). Durata unei astfel de consultări prelabile cu comerciantul pârât nu ar trebui să depășească două săptămâni de la primirea cererii. În cazul în care încălcarea nu a încetat după această perioadă de două săptămâni, entitățile calificate au dreptul de a introduce imediat o acțiune în reprezentare în fața instanței sau a entității administrative.

- **Mecanismele naționale de recurs colectiv**

O astfel de consultare prelabilă este deja necesară în anumite proceduri naționale de recurs colectiv.

În unele state membre, consultarea prealabilă poate avea loc, de asemenea, după ce a fost depusă cererea de despăgubire, iar această etapă este obligatorie pentru ca dosarul să poată continua. De exemplu, în conformitate cu normele acțiunii colective belgiene, după ce instanța a verificat admisibilitatea pretențiilor, organizația reclamantă și comerciantul trebuie să intre în negocieri în vederea încheierii unui acord de soluționare colectivă. Această perioadă este stabilită de către judecător și este cuprinsă între 3 și 6 luni (reînnoibilă o singură dată). În cazul în care părțile nu ajung la un acord, instanța decide asupra fondului cauzei.

9.2. Înțelegerile colective și controlul acestora

- **Directiva privind acțiunile în reprezentare**

La nivelul UE, Directiva privind acțiunile în reprezentare prevede că "în cadrul acțiunilor în reprezentare pentru măsuri reparatorii ar trebui încurajate înțelegerile colective care au ca scop repararea prejudiciilor suferite de consumatorii" (*Considerentul 53 RAD*). Entitatea calificată și comerciantul pârât pot propune împreună instanței sau autorității administrative o tranzacție în vederea oferirii de despăgubiri consumatorilor în cauză. Alternativ, instanța sau autoritatea administrativă poate invita entitatea calificată și comerciantul să ajungă la un acord de tranzacție într-un termen rezonabil (*Art. 11(1) din RAD*).

Instanța sau autoritatea administrativă ar trebui să examineze acordurile de tranzacție propuse de părți (*Art. 11(2) RAD*). Aceasta va verifica, în special, dacă acordul de tranzacție este contrar dispozițiilor imperative ale legislației naționale (de exemplu, un acord de tranzacție care ar lăsa neschimbate clauzele contractuale abuzive). În plus, în cazul în care statele membre prevăd o astfel de posibilitate, instanța/autoritatea administrativă va verifica, de asemenea, caracterul echitabil al acordului de tranzacție. Atunci când face acest lucru, instanța/autoritatea administrativă ar trebui să ia în considerare îndeaproape interesul consumatorilor reprezentați.

Analiza acordului de soluționare va avea două rezultate posibile (*Art. 11(3) RAD*):

- instanța/autoritatea administrativă respinge tranzacția propusă. În acest caz, acțiunea în reprezentare va continua să se desfășoare.
- instanța/autoritatea administrativă aprobă tranzacția propusă. În acest caz, aceasta va fi obligatorie pentru entitatea calificată, comercianții și consumatorii individuali în cauză. Statele membre pot stabili norme care să le ofere consumatorilor individuali în cauză posibilitatea de a accepta sau de a refuza să fie obligați prin acordul de tranzacție convenit.

- **Mecanismele naționale de recurs colectiv**

La nivel național, deja 10 state membre au adoptat norme care se aplică înțelegerilor colective de soluționare a litigiilor³, iar cele mai multe dintre acestea conferă judecătorilor roluri importante în ceea ce privește asigurarea echității acordurilor de soluționare propuse.

Controlul judiciar al înțelegerilor colective

În Țările de Jos, instanța trebuie să aprecieze dacă valoarea compensației acordate consumatorilor este rezonabilă și dacă interesele părților reprezentate sunt suficient de protejate. Atunci când face acest lucru, instanța poate solicita asistența experților pentru a ajuta la revizuirea conținutului acordului de soluționare.

În funcție de cazuri, evaluarea echității acordului de soluționare poate fi o sarcină complexă pentru judecători. În SUA, "*Ghidul de buzunar pentru judecători*" care gestionează litigiile de acțiune colectivă mai enumeră mai mulți indicatori care ar putea arăta potențiala inechitate a tranzacțiilor colective și cărora judecătorii ar trebui să le acorde o atenție deosebită.

10. EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR DEFINITIVE ȘI A SUMELOR RESTANTE

Directiva privind acțiunile în reprezentare prevede că statele membre trebuie să se asigure că o măsură de reparare dă dreptul consumatorilor de a beneficia de căile de atac prevăzute pentru respectiva măsură de reparare fără a fi nevoie să introducă o acțiune separată. Statele membre trebuie să stabilească norme privind termenele în care consumatorii individuali pot beneficia de aceste căi (*Art. 9(6) și (7) RAD*).

Directiva nu menționează nimic cu privire la modul în care trebuie executate măsurile de despăgubire. Prin urmare, normele pot fi diferite la nivel național, în funcție de opțiunile procedurale făcute de statele membre. De exemplu, în unele state membre (de exemplu, Belgia, Franța), instanța poate numi executori sau executori de creanțe colective pentru a facilita distribuirea despăgubirilor către consumatorii individuali. Conflictelor din timpul distribuirii despăgubirilor ar trebui să fie soluționate de către instanță.

În cazul în care rămân sume necollectate de consumatori la sfârșitul perioadei stabilite, statele membre au dreptul de a decide unde ar trebui să ajungă aceste sume. (*Art. 9 (7) RAD*). Acestea pot decide, de exemplu, ca banii să fie direcționați către un fond special creat pentru finanțarea unor viitoare acțiuni reprezentative sau pentru finanțarea altor activități.

³ În Belgia, Bulgaria, Danemarca, Franța, Germania, Italia, Lituania, Țările de Jos, Polonia, Portugalia.

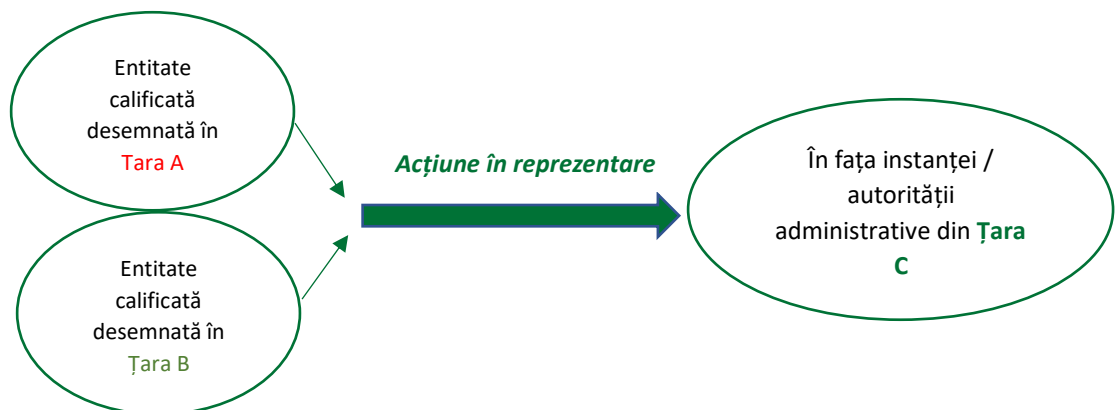
Utilizarea sumelor neîncasate: exemplul provinciei canadiene British Columbia

În conformitate cu normele care reglementează acțiunile colective în provincia canadiană British Columbia, în cazul unor sume nedistribuite, instanța trebuie să dispună ca 50% din sumele nedistribuite să meargă la Law Foundation of British Columbia, o organizație non-profit care sprijină proiecte legate de accesul la justiție.

11. INTRODUCEREA DE ACȚIUNI COLECTIVE ÎN DESPĂGUBIRE TRANSFRONTALIERE

11.1. Entități calificate care introduc acțiuni comune în reprezentare

În conformitate cu principiul recunoașterii reciproce, entităților calificate desemnate în prealabil într-un anumit stat membru în scopul introducerii de acțiuni în reprezentare transfrontaliere ar trebui să li se permită să introducă acțiuni în alte state membre (Art. 6(1), 6(3) RAD). În plus, entitățile calificate din diferite state membre își pot uni forțele în cadrul unei singure acțiuni în reprezentare într-un singur for (Art. 6(2) RAD).

11.2. Norme internaționale private aplicabile acțiunilor colective în despăgubire

Odată cu internaționalizarea din ce în ce mai mare a bunurilor și serviciilor, tot mai multe situații de prejudicii în masă au un element internațional. Acest lucru se poate datora faptului că grupul de consumatori în cauză este răspândit în diferite țări (de exemplu, Dieselgate), că prejudiciul s-a materializat în mai multe locații etc.

UE a stabilit un cadru complex de drept internațional privat, care include în special:

- Regulamentul 1215/2012 ("*Bruxelles 1 bis*") privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială.
- Regulamentul 593/2008 ("*Roma 1*") privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale.
- Regulamentul 864/2007 ("*Roma 2*") privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale.

Cu toate acestea, normele internaționale private ale UE au fost redactate în vederea procedurilor individuale și se bazează pe modelul de litigiu "individual". Prin urmare, aplicarea lor ridică multe întrebări în contextul cererilor colective, care pot implica mii de părți situate în mai multe țări.

Directiva privind acțiunile reprezentative nu aduce atingere cadrului de drept internațional privat existent. Acest lucru înseamnă că, în prezent, nu există norme internaționale private specifice care să se aplice cererilor în masă transfrontaliere.⁴ Ca atare, entitățile calificate trebuie să se bazeze în continuare pe Regulamentul Bruxelles 1 bis pentru a identifica jurisdicția competentă în fața căreia trebuie să fie introdusă acțiunea lor.

Curtea de Justiție a UE și aplicarea normelor internaționale private ale UE în materie de acțiuni colective

În mai multe decizii, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a furnizat câteva orientări cu privire la aplicarea normelor internaționale private ale UE în contextul cererilor colective. De exemplu, într-o Decizie C-343/19 din 9 iulie 2020, CJUE a interpretat art. 7(2) din Regulamentul Bruxelles 1 bis în cadrul litigiului Dieselgate și a permis consumatorilor prejudiciați de Volkswagen Dieselgate să depună cereri în fața jurisdicției țării lor de reședință.

12. RESURSE ȘI REFERINȚE SUPLIMENTARE

- [Directiva privind acțiunile de reprezentare](#)
- [Pachetul "Noi avantaje pentru consumatori"](#)
- [Informarea Parlamentului European cu privire la adoptarea Directivei privind acțiunile în reprezentare \(2020\)](#)
- [Raport privind punerea în aplicare a mecanismelor de recurs colectiv de către statele membre \(2018\)](#)
- [Studiu privind situația acțiunilor colective în despăgubire în UE în contextul punerii în aplicare a Recomandării Comisiei \(2017\)](#)

⁴ A se vedea, de asemenea, Cazul 167/00 VKI v Henkel, 1 octombrie 2002 (ECLI:EU:C:2002:555).

- [Studiu privind acțiunile colective în despăgubire în statele membre ale Uniunii Europene \(2018\)](#)
- [Recomandarea Comisiei privind acțiunile colective în despăgubire și punerea sa în aplicare \(2013\)](#)
- [Forumul de asigurare a respectării legislației în materie de justiție a consumatorilor \(CoJEF\)](#)
- Documente de referință, documente de dezbatere și rapoarte elaborate de serviciile Comisiei Europene în contextul [atelierului privind Directiva privind acțiunile de reprezentare](#) , care a avut loc în noiembrie 2021.

Acest document a fost elaborat în baza unui contract de servicii încheiat cu Comisia Europeană. Conținutul acestuia reprezintă doar punctul de vedere al autorului și este responsabilitatea exclusivă a acestuia. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate pentru utilizarea informațiilor pe care le conține.